

सध्यःस्थितीतील हळद पिकाचे व्यवस्थापन

डॉ. मनोज माळी, प्रतापसिंह पाटील

योग्य वाढीसाठी आंतरमशागतीची कामे वेळेवर करावीत. आंतरमशागतीच्या कामांमध्ये खते देणे, पाणी व्यवस्थापन, तणांचे नियंत्रण, फुलांचे दांडे न काढणे इत्यादी महत्त्वाच्या कामांचा समावेश होतो. मातीची भर लावून हळकुंड संपूर्णपणे झाकून घ्यावीत. त्यामुळे चांगले पोषण होते.

ह लळ लागवड होऊन सात महिन्यांचा कालावधी पूर्ण झाला आहे. या कालावधीमध्ये हळकुंड भरणे ही महत्त्वाची अवस्था सुरु झालेली असते. या अवस्थेत हळकुंडाची जाडी आणि वजन वाढण्यास मदत होत असते. जे काही नव्यांने फुटवे आले असतात, त्या फुट्यांपासून आलेले हळकुंड भरण्याचा हा कालावधी असतो. या वेळी वातावरणातील तापमानात घट होत असते. या वेळी वातावरणात साधारणत: १८ ते २० अंश सेल्सअस असते. प्रकाश संश्लेषण क्रियेतून पानात तयार झालेले अन्न खोडावारे हळकुंडापर्यंत पोहोचत असते. अशावेळी पाने निरोगी राहणे गरजेचे असते. योग्य वाढीसाठी आंतरमशागतीची कामे वेळेवर करावीत. आंतरमशागतीच्या कामांमध्ये खते देणे, पाणी व्यवस्थापन, तणांचे नियंत्रण, फुलांचे दांडे न काढणे इत्यादी महत्त्वाच्या कामांचा समावेश होतो. तापमान फारच कमी झाले तर विविध कीडे, रोगांचा प्रादुर्भाव होत असतो. परिणामी, गऱ्याची संद्या आणि आकार यावर परिणाम होत असतो.

पिकाची भरणी

- हळद पिकाला मातीची भर लावलेली नसेल तर फुट्यांपासून नव्यांने आलेले हळकुंड उघडे राहतात. हळकुंड संप्रीकाशात सत्रियात्या आल्यास ते दिरवे पडतात आणि वाढ खुटेत. तसेच कंदमाशी ठवड्या राहिलेले हळकुंडावर

शाकीय अवस्थेत हळदीला आलेले फुटवे.

- किंवा गड्यावर अंडी घालते. त्यामुळे कंदकुंड रोगांना प्रसार होतो. हे लक्षत घेऊन मरू किंवा भरणी यंत्राच्या साहाय्ये तत्काळ मातीची भर लावून हळकुंड संपूर्णपणे झाकून घ्यावे. त्यामुळे हळकुंडाचे चांगले पोषण होते.
- हळदीच्या दोन्ही गड्यामधील मोकळ्या जागेमधील माती १.५ ते २ इंच शिरीच्या कुदळाने खणू दोन्ही वाजूच्या गऱ्यांना लावावी. भरणी केल्यामुळे नवीन येणारे हळकुंड झाकले जाते, त्यांनी चागली वाढ होते. भरणी केल्यामुळे उत्पादनामध्ये जवळजवळ १० ते १५ टक्यांनी वाढ झाल्याचे दिसून आली आहे.
- गादी वाप्यावर भरणी करताना पॉवर टिलरच्या साहाय्ये किंवा दोन गादीवाप्यांमधील जागेतील माती मोकळी करून गादीवाप्यावर भर द्यावी, यामुळे मुरुरांच्या खरचत वरत द्यावीपण्यास मदत होते. गादीवाप्यावर टिबक सिंचन केले असल्यास भरणी करताना

झीपर मातीखाली जाणार नाहीत याची काळजी घ्यावी.

खतांचे व्यवस्थापन

- शाकीय वाढ पूर्ण झाल्यानंतर हळद पिकास कोणतेही नव्रुक्त रासायनिक खत जरेची की गुरुर्या इत्यादी देवू नये. युरिया सारखी खते दिली तर त्यामुळे हळदीची अतिरिक्त शाकीय वाढ होते. परिणामी, पिकाची पुढील अवस्था जसे हळकुंड भरणे, हळकुंडाची जाडी आणि वजन वाढणे लांबणीवर पडते.
- ज्या टिकाणी पोटेंश्युक्त खतांची कमतरता असेल त्या टिकाणी हेक्टरी १२५ किलो पांढारा पोटेंश्य द्यावा. त्यामुळे हळकुंडाचे वजन वाढून हळकुंडाना चकाकी येते.

पाणी व्यवस्थापन

- जमिनेत पाणी साधून राहिल्यास मुळांना हवा घेण्यास अडथळा उद्भवतो. परिणामी, हळदीचा

फुलांचे दांडे न काढणे

- शाकीय वाढ पूर्ण झाल्यानंतर हळदीला फुले येण्यास सुखावत होते. काही जारीना मोठ्या प्रमाणात तर काही जारीना कमी प्रमाणात फुलांचे दांडे येता. हळदीला फुले येणे म्हणजे शाकीय वाढीचा कालावधी संपूर्ण कंद मुरुरांमध्ये युक्त झाल्याचे लक्षण आहे.
- फुलांचे दांडे काढणे ही प्रक्रिया खर्चिक आहे. हळदीवर फुलांचे दांडे असल्यामुळे उत्पादनात कोणत्याही प्रकारे घट येत नाही. फुलांचे दांडे न संपाणारी प्रक्रिया आहे. एकदा जरी दांडे काढले तरी ते अंग राहतात. फुले काढताना जर खोडाली इजा झाली, तर त्या गऱ्यातून दृद्यम बुरशीचा पिकात शिरकाव होऊन कंदकुंड रोगाचा ग्रादुर्भाव होण्याची शक्यता असते. त्यामुळे आलेली फुले तरीच राह घावीत.

हळदीला आलेले फुलांचे दांडे.

पाने पिवळी पद्धत निस्तेज होऊन मल्लू होताना दिसतात. जमिनीतील ओलावा आप्यामुळे पाणी देण्याचे नियोजन करावे, पिकास पातापाणी दिल्यास पर्ण उत्सर्जन क्रियेद्वारे पाण्याचा न्हास होतो.

- दूर वांगा पद्धतीने लागवड अमल्यास ठिकव किंचनाचा उपयोग करावा. मुख्यांपाशी वाफास लवक आणि जास्त प्रमाणात तयार होतो, मुख्यांपाशीच्या क्रिया मुधरात, मातीची सचिद्रिता वाढते, जलधारणाशमता वाढते आणि त्यामुळे जमिनीची उत्पादनक्षमता वाढते, परिणामी अत्रद्रव्यांचे वहन मुलभ होते. मुख्यांपाशी शोषण अधिक होते. पाने लवकर माती होतात. उत्पादन आणि कुरुकुमानीचे प्रयाण वाढाव्यास मदत होते.
- दोन लॅंटरलमधील अंतर ४ ते ५ फूट ठेवावे. दोन तोतांयांपाशी अंतर जमिनीच्या प्रतीनुसार ठेवावे. रेताड जमिनीमध्ये तुमरी किंवा ठिकव किंचनाचा उपयोग करावा. जमिनीतील ओलाव्यासुयार ठिकव संच चालू ठेवावा. सतत पाणी सोडू नये. त्यामुळे सतत आलेला राहिल्याने हळकुंडे कुजण्याची शक्यता असते. ठिकव किंचन पद्धतीने पाणी दिल्याने १० ते १५ टक्के उत्पादन जास्त मिळते.

- मातीचे प्रमाण, सेंद्रिय पदार्थ, हवा आणि पाणी यांचे संतुलन राहावावे. केवळ मातीचे कण राहिले तर जमिन कोराडी होईल, त्यामुळे मुख्यांच्या वाढीला वाच भिण्ठार नाही. जमिनीत पाणी जास्त झाले, तर जस्तरीहून जास्त ओलेपणा होईल. परिणामी, कंद कुजण्याचे प्रमाण वाढेल. ज्या जमिनीत मातीचे प्रमाण ४५ टक्के, सेंद्रिय पदार्थ ५ टक्के, हवा आणि पाणी प्रत्येकी २५ टक्के असेल अशा जमिनीत पिकाची वाढ चांगली होते.
- हिव्यामध्ये पाण्याच्या दोन पाच्यांमधील अंतर १२ ते १५ दिवस ठेवावे. हळक्या ते महिम प्रतीच्या जमिनीत पाण्याच्या १३ ते १५ पाच्या द्याव्या लागतात. शिकारसोत मात्रेपेशा पाण्याचे प्रमाण कमी पडले तर कंदांवी योग्य वाढ होत नाही. प्रक्रियेनंतर अशा हळकुंडाचा रंग फिका पडते, चमक घटते परिणामी विक्री करावाना दर कमी मिळतो. आठ महिने होईपर्यंत जमिनीच्या मादुरुम्हाणे पिकास पाणी देत राहावे. कंद पोस्पाच्या कालावधीमध्ये पाण्याची गरज मर्यादित होत जाते.

तण नियंत्रण

- पिकाची शेणुखताचा वापर मोठ्या प्रमाणात करावा लागत असल्याने तणांचे बी शेतात येते. अवकाशी पाऊस पडला असल्यास मोठ्या प्रमाणात तणांचे बी तागून येत असते. तणांचे वेळीच नियंत्रण होणे गरजेचे असते. तणांच्या तीव्रतेनुसार मनुरांच्या साहाय्ये निंदणी करून घ्यावी. जर तणांचाकांती फवारणी केली तर पिकाच्या शारीरिक क्रियांवर परिपात होते. उत्पादनात घट येण्याची शक्यता असते.